

ӨГӨГДЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Удиртгал, үндэслэл, шаардлага:

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд дараах зорилт, арга хэмжээг 2021-2030 онд хэрэгжүүлэхээр заасан. Үүнд:

а/“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 4.3.21-д “Их өгөгдөлд суурилсан, алгоритмын болон өндөр давтамжтай арилжааны платформыг нэвтрүүлэн хөрөнгийн зах зээл дэх технологийн дэвшлийг тогтмол хөгжүүлнэ.” гэж, 4.5.2-т “Инновац, технологи нэвтрүүлэх, мэдлэг хуваалцах чиглэлээр төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд ажиллах эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгоно.” гэж, 4.6.10-т “Мэдлэгийн эдийн засгийг дэмжих зорилго бүхий хөрөнгө оруулалтын шинэ хэлбэрүүдийг нэвтрүүлнэ.” гэж;

б/мөн уг арга хэмжээний 5.3.1-д “Мэдээллийн аюулгүй байдлын, цахим гарын үсгийн, мэдээллийн сангийн, хувь хүний мэдээллийн аюулгүй байдлын зэрэг цахим засаглалыг хөгжүүлэхэд шаардагдах хууль тогтоомжийг боловсруулж батлуулан, түүнтэй нийцүүлэн холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулна.” гэж, 5.3.5-д “Их өгөгдөлд суурилсан мэдээллийн нэгдсэн сан үүсгэж иргэн, төр, бизнесийн байгууллагууд цахимаар мэдээлэл солилцох, ашиглах техник технологийн дэд бүтцийг бий болгоно.” гэж, 5.5.1-д “Хүний эрхийг хамгаалахад төр, иргэний нийгэм, бизнесийн байгууллагуудын санаачилга, оролцоо, хамтын ажиллагааг хөхиүлэн дэмжих, хамтран ажиллах эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, хөгжүүлнэ.” гэж;

в/түүнчлэн уг арга хэмжээний 6.4.4-т “Бохирдол, хаягдлыг бууруулах, нөөцийн хэмнэлттэй байгальд ээлтэй дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлж, цэвэр үйлдвэрлэл, хэмнэлттэй хэрэглээг эдийн засгийн хөшүүргээр дэмжинэ.” гэж, 7.5.8-д “Мэдээллийн технологийн судалгаа шинжилгээг өргөжүүлж, мэдлэгт суурилсан инновацын шинэ бүтээгдэхүүн үйлчилгээ, уян болон хатуу дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.” гэж, 7.5.26-д “Төрийн цахим ой санамж болох мэдээллийн сан, өгөгдлийн бүрэн бүтэн, нэгдмэл, аюулгүй байдлыг хангаж нэг эх сурвалж бүхий мэдээлэл, нээлттэй өгөгдлийг бий болгож, хөгжүүлнэ.” гэж, 9.5.17-д “Газар зүйн байршлын давуу талаа ашиглан олон улсын “Мэдээллийн дата төв”-ийг байгуулна.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 109 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Монгол Улсыг 2026-2030 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн үр дүн”-ийн 10.2-т “Өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах замаар дижитал эдийн засгийг нэмэгдүүлнэ.” гэж, 10.2.1.1-д “Олон улсын дата төвийн чөлөөт бүс бий болгох замаар мэдээллийн технологийн салбарын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-

2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр"-ийн 4.3.2.4-т "Хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөл, үүлэн тооцоолуур, блокчейн, юмсын интернэтийг төрийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээнд хэрэглэж болох чиглэлүүдийг тодорхойлж, судалгааны ажлуудыг санхүүжүүлж, үе шаттай туршилтын төслүүдийг эхлүүлнэ. Төр, хувийн хэвшил, судалгааны байгууллагуудын хамтын ажиллагааг дэмжинэ." гэж, 4.3.3.1-д "Хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөл, мэдээллийн аюулгүй байдлын талаар төрөөс баримтлах бодлого, зохистой хэрэглээний талаар хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно." гэж тодорхойлсон.

Энэхүү бодлогын хүрээнд төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны явцад бүрдүүлэн ашиглаж байгаа өгөгдөл, мэдээллийг нэгтгэн, нөхцөл байдлыг дүгнэх, үнэлгээний үр дүнд их өгөгдөл бий болгоход шаардлагатай арга, хэрэгслийг тодорхойлох зорилгоор "Их өгөгдлийн сан" үүсгэх шийдвэрийг Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 403 дугаар тогтоолоор баталсан.

Түүнчлэн, Монгол Улсын Засгийн газрын 2026 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдрийн 18 дугаар хуралдааны тэмдэглэлээр "өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, дахин ашиглах талаар эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, Монгол Улсад эрчим хүчний хэмнэлттэй "Ногоон дата төв" байгуулах бэлтгэл ажлыг хангах талаар" үүрэг болгосны дагуу төрийн цахим мэдээллийн нэгдсэн санг зөвхөн өгөгдөл цуглуулах, хадгалах зориулалтаар бус, харин эдийн засаг, инновац, эрдэм шинжилгээ, төрийн үйлчилгээ болон хувийн хэвшлийн бүтээгдэхүүн хөгжүүлэлтэд аюулгүй, чанартай, үр ашигтайгаар ашиглуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Монгол Улсад өгөгдөл, мэдээлэл, цахим засаглал, хүний хувийн мэдээлэл, кибер аюулгүй байдал, мэдээллийн технологийн үйлдвэрлэл, хөрөнгө оруулалт, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлтэй холбоотой харилцаа хэд хэдэн бие даасан хуулиар хэсэгчлэн зохицуулагдаж байгаа боловч өгөгдлийн дэд бүтэц, засаглал, өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах процессын цогц зохицуулалт бүрдээгүй. Тухайлбал:

- Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль нь нийтийн мэдээлэл, мэдээллийн сан, нээлттэй өгөгдөл, мэдээлэл хайх, хүлээн авах эрхийн харилцааг зохицуулдаг боловч нээлттэй өгөгдлөөс цааших бүтээгдэхүүн хөгжүүлэлт, лиценз, төлбөр, өгөгдөл, өгөгдлийн бүтээгдэхүүн солилцох мэдээллийн систем, өгөгдлийн бүтээгдэхүүн солилцоо, хяналт-хариуцлагын харилцааны зохицуулалт тусгагдаагүй;
- Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль нь хүний хувийн мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, аюулгүй байдлыг хангах үндсэн хамгаалалтын зохицуулалтыг агуулсан бөгөөд хүнийг шууд болон шууд бусаар тодорхойлох боломжгүй, нэргүйжүүлсэн, нэгтгэсэн, хувийн бус, үйлдвэрлэлийн болон нээлттэй өгөгдөлд суурилсан өгөгдлийн бүтээгдэхүүний талаарх харилцаанд хамааралгүй;
- Кибер аюулгүй байдлын тухай хууль нь кибер орон зай, кибер орчин дахь мэдээллийн бүрэн бүтэн, нууцлагдсан, хүртээмжтэй байдлыг хамгаалах суурь

зохицуулалт тул өгөгдөл, өгөгдлийн бүтээгдэхүүн солилцох мэдээллийн систем, дата төв, үүлэн тооцооллын үйлчилгээ, хиймэл оюун ухааны тооцоолол, хэрэглээний програмын интерфэйс, харьцах хэсэг, аудитын мөр зэрэг дэд бүтцийн шаардлагуудыг тусгайлан зохицуулах шаардлагатай.

Иймд өгөгдлийн дэд бүтэц, эрх зүйн үндэс болон өгөгдлийн засаглалыг бүрдүүлж, өгөгдлийн чанар, аюулгүй байдал, хүртээмж, найдвартай халдашгүй байдлыг баталгаажуулах замаар өгөгдлийг ашиглах, солилцох, боловсруулах, дахин ашиглах, өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах харилцааг бие даасан хуулиар зохицуулах хууль зүйн шаардлага үүсэж байна.

Тухайлбал, төрийн байгууллагуудын мэдээллийн сангууд харилцан уялдаа холбоо муутай, өгөгдлийн стандарт нэгдмэл биш, өгөгдөл солилцох эрх зүйн үндэслэл тодорхой бус байгаа нь мэдээллийн давхардал үүсгэж, иргэн, хуулийн этгээдээс ижил мэдээллийг олон дахин шаардах нөхцөл бүрдүүлж байна.

Мөн өгөгдлийн ангилал, чанарын удирдлага, өгөгдөл эзэмшигч болон хэрэглэгчийн эрх, үүрэг, өгөгдөл хуваалцах нөхцөл, хариуцлагын тогтолцоо зэрэг асуудал салангид зохицуулагдсан байдаг. Үүнээс шалтгаалан төрийн байгууллагуудын өгөгдөлд суурилсан шийдвэр гаргалт, цахим үйлчилгээний хөгжил, өгөгдлийн эдийн засгийг хөгжүүлэх боломж хязгаарлагдаж байна.

Өгөгдлийн тухай хуулийн төслийг боловсруулахдаа өгөгдлийн засаглал, нээлттэй өгөгдөл, мэдээллийн аюулгүй байдал, өгөгдөл солилцооны чиглэлээр олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн туршлага, стандартыг судалж харгалзан үзсэн.

Дэлхийн хэмжээнд өгөгдлийн хурдацтай өсөлт болон технологийн дэвшил нь өгөгдлийн төвүүдийн дэд бүтцийг өргөжүүлэх, их өгөгдлийн зах зээлийг эрчимтэй хөгжүүлэхэд голлох үүрэг гүйцэтгэж байна. Тодруулбал, өгөгдлийн урсгалын хэмжээ 2024 онд 149 зеттабайт байсан бол 2028 онд 394 зеттабайт болж өсөх төлөвтэй байгаа нь өгөгдөл хадгалах, боловсруулах эрэлт хэрэгцээг нэмэгдүүлж, одоогоор үйл ажиллагаа явуулж буй 11,000 гаруй өгөгдлийн төвийг улам өргөжүүлэхэд хүргэж байна. Энэхүү өсөлтөд хиймэл оюуны хөгжил чухал нөлөө үзүүлж байгаа бөгөөд ирэх 5-10 жилийн хугацаанд үүлэн технологид суурилсан өгөгдлийн төвүүдийн хүчин чадлыг 200 гигаваттаас давуулахад түлхэц болно.

Дэлхийн их өгөгдлийн зах зээл 2023 онд 327.26 тэрбум ам.доллараар үнэлэгдсэн ба 2024-2030 оны хооронд жилд дунджаар 14.9 хувиар өсөхөөр тооцоолол гарсан нь өгөгдлийн хэрэглээ, хиймэл оюуны дэвшил, зах зээлийн тэлэлт хоорондоо нягт уялдаатайгаар өгөгдлийн дэд бүтцийн хөгжлийг шинэ шатанд гаргаж байна.

Тандан судалгааны хүрээнд Европын Холбоо, Бүгд Найрамдах Эстони улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Бүгд Найрамдах Сингапур зэрэг улсуудын өгөгдлийн засаглалыг өнөөгийн нөхцөл байдал, SWOT шинжилгээ болон

өгөгдлийн бодлогод туссан үр дүн, үзүүлэлтийг жишээ болгон судалж, үр дүнг тоймлон оруулсан.

Олон улсад өгөгдлийг хэрхэн хамгаалах талаар зохицуулалт хийдэг байсан бол сүүлийн жилүүдэд өгөгдөл нь дангаар хөрөнгө болж, өгөгдлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж өгөгдөлд хандах, дамжуулах, солилцохтой холбоотой нарийвчилсан зохицуулалт хийх шаардлага үүсээд байна. Үүнтэй холбоотой Европын холбоо ("EU") нь Data Governance Act (2022) болон Data Act (2023)-аар өгөгдлийн хуваалцах, зуучлагч, болон өгөгдлийн зах зээлийн бүтэц тогтоосон цогц эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн.

Харин дийлэнх улсын хувьд (БНСУ, Сингапур, АНУ-ын Калифорни муж гэх мэт) EU шиг нэгдмэл өгөгдлийн засаглалын тусгай хууль бус, өгөгдөл солилцохтой холбоотой зарчмыг Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалахтай холбоотой суурь хууль болон салбарын зохицуулалтад суурилан зохицуулж байна.

Хүснэгт.Олон улсын өгөгдлийн хууль, эрх зүй, бодлого зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа

Улсын нэр	Хууль, эрх зүйн орчин	Өгөгдлийн стандарт, шаардлага	Өгөгдөл нэгтгэх технологи, дэд бүтэц	Өгөгдлийн аюулгүй байдал	Хүний нөөцийн чадавх
Европын холбоо	Өгөгдлийн засаглалын хууль, Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий журам (GDPR), Нээлттэй өгөгдөл болон нийтийн мэдээллийн дахин ашиглах тогтоол, Европын холбооны өгөгдлийн стратеги	Дундын төв нь өгөгдлийн бүх удирдлагыг хийх бөгөөд европын өгөгдлийн стандартыг давхар мөрдөнө.	Дундын төв байгуулагдаж замаар дэд бүтцийг бий болгоно. Мөн шаардлагатай технологийн судалгаанд хөрөнгө оруулалт хийдэг байна.	Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий журам болон бусад хууль эрх зүйн хүрээнд өгөгдлийн аюулгүй байдлыг хангана.	Өгөгдлийн чадвар олгох, иргэдээ хувийн мэдээллээ хамгаалах, захиран зарцуулах чадвар олгох ажлуудад хөрөнгө оруулалт хийх замаар хүний нөөцөө бэлдэнэ гэсэн байна.
Эстони	1990-ээд оны сүүлээс эхлэн цахим засаглалын суурь хууль эрхзүйн орчныг бүрдүүлсэн. Хувийн мэдээллийн хамгааллын хууль, Улсын мэдээллийн сангуудын тухай хууль, Кибер аюулгүй байдлын хууль	Дижитал нийгмийн санаачилгыг эхлүүлснээр дэлхий дахинд хүлээн зөвшөөрөгдсөн.	Байгууллага өөрийн эрх мэдлийн хүрээнд шийдвэрлэх дундын тооцоолох төв ашиглах	Байгууллага бүр өгөгдлийн аюулгүй байдлаа хангана.	Дэд бүтэц болон хүний нөөцийн сургалтад хөрөнгө оруулалт хийнэ.

БНСУ	Нээлттэй өгөгдлийн хууль, Өгөгдөл хамгаалах хууль, Хувийн мэдээллийг хамгаалах хууль (Personal Information Protection Act, PIPA)	Өгөгдөл бүрт стандарт боловсруулан мөрдүүлсээр ирсэн, PIPA	Нэгдсэн платформ үүсгэх замаар дэд бүтцийг бий болгосон	Хууль, стандартын хүрээнд байгууллага бүр хангаж ажилладаг	Өгөгдлийн чадваруудыг тодорхойлж бүх түвшний сургалтын байгууллагаар өгөгдлийн чадвар олгох сургалт явуулахад дэмжлэг үзүүлнэ.
Сингапур	Public Sector (Governance) Act, Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль (Personal Data Protection Act, PDPA)	Хууль эрх зүйн хүчтэй тогтолцоо нь нийцтэй хэрэгжиж, байнга хянагдаж, шинэчлэгддэг.	Өгөгдөл авах, боловсруулах платформ бий болгох	Төрийн бүх байгууллага мөрдөх өгөгдлийн аюулгүй байдлын стандарт бий болгох	Өгөгдлийн удирдлагын оффис төрийн албан хаагчдад зориулсан сургалт хийх туслалцааг үзүүлнэ.

- **Европын холбоо (EU):** Өгөгдлийн засаглал, зах зээлийн бүтэц, зуучлалыг зохицуулсан «Data Governance Act» (2022) болон «Data Act» (2023) зэрэг бие даасан хуулиудын цогц системтэй. Төрөөс хамааралгүй, бие даасан хувийн өгөгдлийн зуучлагчаар дамжуулан өгөгдөл солилцох загварыг ашигладаг бөгөөд бизнесийн өгөгдөл дамжуулах төлбөрийг үл ялгаварласан, бодит зардалд суурилсан байхаар хуульчилсан. Төрийн байгууллага хувийн өгөгдөлд хязгааргүй нэвтрэх эрхгүй бөгөөд зөвхөн онцгой нөхцөл байдал (гамшиг гэх мэт) болон нийтийн ашиг сонирхлын томоохон төслийн хүрээнд хатуу шалгуураар хандах зохицуулалттай6

- **АНУ (Калифорни муж):** Европын холбоо шиг нэгдмэл тусгай хуульгүй боловч CCPA болон CPRA актуудын хүрээнд хэрэглэгчийн мэдээллээ цуглуулах, гуравдагч этгээдээс татгалзах эрхийг (Opt-Out) DROP платформоор дамжуулан CPRA агентлаг хянадаг. Өгөгдлийг «биет бус хөрөнгө» хэмээн үзэж, төрөөс бүртгэлжүүлсэн өгөгдлийн брокеруудаар (Data broker) дамжуулан зах зээлийн зарчмаар төлбөртэй худалдах, солилцох практик нийтлэг байдаг. Төрийн байгууллагад мэдээлэл гаргаж өгөхдөө нэгжлэг хийх зөвшөөрөлтэй байх, эсхүл сүүлийн нэг жилд ямар байгууллагад мэдээлэл ил болгосноо зохицуулагч байгууллагад бүртгүүлэх шаардлага тавьдаг6

- **Сингапур улс:** Инновацийг дэмжихийн зэрэгцээ хувийн мэдээллийг хамгаалах хариуцлагын тогтолцоог тэнцвэржүүлсэн PDPA (2012) хуульд суурилсан бодлого хэрэгжүүлдэг. Засгийн газраас санаачилсан боловч үйл ажиллагаа нь хувийн компани дээр явагддаг SGTraDex зэрэг салбарын түншлэлийн дундын платформоор дамжуулан өгөгдлийг хадгалахгүйгээр зөвхөн техникийн солилцоо хийх боломжийг бүрдүүлсэн. Өгөгдлийг хувийн болон хувийн бус (нэрийг нууцалсан) гэж ангилдаг бөгөөд хувийн бус өгөгдлийг зах зээлийн зарчмаар, гэрээний үндсэн дээр харьцангуй чөлөөтэй арилжаалахыг зөвшөөрдөг.

- **Бүгд Найрамдах Солонгос Улс (БНСУ):** Их өгөгдөлтэй холбоотой тусгайлсан хуульгүй бөгөөд мэдээлэл солилцох харилцааг Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль (PIPA) болон салбарын зохицуулалтаар

зохицуулдаг. Төрийн оролцоотой, төрийн өмчийн K-DATA платформ нь байгууллагуудын өгөгдлийг өөр дээрээ төвлөрүүлэхгүйгээр хооронд нь солилцох, арилжаалах боломжийг олгодог. Хүнийг таних боломжгүй болгож боловсруулсан өгөгдлийг (Pseudonymous Data) мэдээллийн эзний зөвшөөрөлгүйгээр статистик, судалгааны зорилгоор ашиглах, дамжуулах нарийвчилсан зохицуулалттай.

Дээрх улс орнуудад Өгөгдлийн удирдлагын тухай хууль, Өгөгдлийн тухай хуулиар өгөгдөл хуваалцах ажиллагааг сайн дурын үндсэн дээр, итгэмжлэгдсэн зуучлагч байгууллагуудаар дамжуулан аюулгүй байдлаар хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж, хэрэглэгчийн өгөгдөлд хандах эрхийг өргөжүүлж, бизнес хоорондын өгөгдөл солилцоонд тодорхой үүрэг, зохицуулалтыг бий болгосон. Төрийн байгууллагууд хувийн хэвшлийн өгөгдөлд бүрэн, хязгааргүй нэвтрэх эрхгүй бөгөөд зөвхөн онцгой нөхцөл (жишээлбэл, гамшиг, нийтийн ашиг сонирхлын шаардлага)-д хатуу шалгуур, үндэслэлтэй, зорилгодоо нийцсэн байх зарчмын дагуу хязгаарлагдмал хэмжээнд хандах боломжтой байхаар зохицуулсан. Харин бусад нийтийн ашиг сонирхлын зориулалттай мега төслүүдийн хувьд өгөгдөл эзэмшигч байгууллага нь өртөгт суурилсан, үндэслэл бүхий ашиг нэмсэн төлбөртэйгөөр дамжуулна гэж заасан.

Түүнчлэн Европын холбооны загвар нь өгөгдлийн урсгалыг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ хувийн нууц, бизнесийн нууц, өрсөлдөөний шударга байдлыг хамгаалах тэнцвэрт тогтолцоог бий болгох зорилготой бөгөөд төр бүх бизнесийн өгөгдөлд бүрэн хандах, эсхүл өгөгдлийг төвлөрүүлэн төр хянах эрхтэй гэсэн ойлголт байхгүй байна.

Дээрх нөхцөл байдал, судалгаа, зөвлөмжид тулгуурлан Өгөгдлийн тухай анхдагч хуулийн төсөл болон дагалдах хуулийн төслүүд, Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан холбогдох судалгаа, баримт бичгүүдийг боловсруулсан.

Хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан хууль санаачлагчаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ:

Өгөгдлийн тухай анхдагч хуулийн төслийг боловсруулах үүрэг бүхий техникийн ажлын хэсгийг Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны сайдын 2026 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдрийн А/63 дугаар тушаалаар төр, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын төлөөллийг оролцуулж байгуулсан.

Хуулийн төслийг боловсруулах хүрээнд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу Өгөгдлийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлагын урьдчилан тандан судалсан судалгаа, хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээ болон холбогдох зардлын тооцоолол, хуулийн төслийг дагаж нэмэлт, өөрчлөлт орох хуулийн төслийг боловсруулсан.

Хуулийн төслийн эхний хувилбарт санал авахаар Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн системд 2026 оны 05 дугаар сарын 22-ноос 2026 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдрийн хооронд байршуулан иргэд, олон нийтээс санал авсан. Мөн

холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоод, иргэд, олон нийтээс ирүүлсэн саналыг тусган дахин боловсруулалт хийж тухай бүрд Мэдээллийн технологийн нэгдсэн холбоо, Мэдээлэл холбооны операторуудын ассоциаци, Монголын мэдээллийн технологийн тоног төхөөрөмж шийдэл нийлүүлэгчдийн холбоо, ДАМА Монголиа Чаптер - Монголын дата менежментийн мэргэжлийн холбоонд хүргүүлж, санал, шүүмжийг авч ажилласан.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу хуулийн төслийг иргэд, олон нийт, сонирхлын бүлэг, мэргэжлийн холбоодын дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан бөгөөд 2026 оны 6 дугаар сарын 12-19-ны өдрүүдэд Мэдээллийн технологийн үйлдвэрлэл эрхлэгчид, үүрэн холбооны үйлчилгээ эрхлэгчид, дата төвийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид, арилжааны банк, финтек, хэвлэл мэдээллийн төлөөллийг оролцуулан нийт 3 удаагийн хэлэлцүүлгийн хүрээнд оролцогчдоос гаргасан саналыг, хуулийн төсөлд тусгаад байна.

Мөн хуулийн төсөлд санал авахаар Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар болон Засгийн газрын гишүүдэд 2026 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдрийн 01/644 дугаартай, Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл, Тагнуулын ерөнхий газар, Үндэсний Статистикийн хорооноос санал авахаар 2026 оны 06 дугаар сарын 12-ны өдрийн 02/1125 дугаартай, 2026 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдрийн 01/708, 2026 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн 01/762 дугаартай албан бичгийг тус тус хүргүүлж, саналыг хуулийн төсөлд тусгасан.

Хуулийн төсөлд зохицуулахаар тусгасан харилцааны агуулга, зохицуулалт:

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйл болон холбогдох судалгаанд үндэслэн өгөгдөл, мэдээллийг хуваалцах, ашиглах, дахин ашиглах эрх зүйн үндсийг тогтоож, өгөгдлийн аюулгүй байдал, чанар, хүртээмжийг хангах, өгөгдөлд суурилсан инновац, үйлдвэрлэлийг дэмжих асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэсэн Өгөгдлийн тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төслийн зорилго нь өгөгдлийн дэд бүтэц, эрх зүйн үндэс болон өгөгдлийн засаглалыг бүрдүүлж, өгөгдлийн чанар, аюулгүй байдал, хүртээмж, халдашгүй байдлыг хангах замаар өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хуулийн төсөл нь 6 бүлэг, 25 зүйлтэй байна. Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.3 дахь хэсэгт заасны дагуу бүлэг тус бүрээр багцлан дараах байдлаар танилцуулъя. Үүнд:

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

Хуулийн нийтлэг үндэслэлд хуулийн зорилт, өгөгдлийн тухай хууль тогтоомж, үйлчлэх хүрээ, нэр томьёоны тодорхойлолт, өгөгдлийн харилцаанд баримтлах зарчмыг тусгасан.

Хуулийн зорилго нь өгөгдлийн дэд бүтэц, засаглалыг бүрдүүлж, түүнийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахад чиглэсэн. Төрийн болон албаны нууц, батлан хамгаалах, тагнуулын үйл ажиллагаанаас бусад өгөгдлийн эргэлтийн харилцааг (үүсгэхээс устгах хүртэл) иж бүрэн зохицуулна.

Европын Холбооны «Data Act» (2023)-ийн нэгэн адил өгөгдлийг зөвхөн захиргааны бүртгэл биш, эдийн засгийн үнэ цэн үүсгэгч “бие даасан хөрөнгө” гэж тодорхойлсон. Нэр томъёог машин унших боломжтой байх, мета өгөгдөл зэрэг технологийн төвийг сахисан (Future-proof) хэлбэрээр OECD-ийн Өгөгдлийн засаглалын зөвлөмжид нийцүүлэн томъёолсон.

Хуулийн төслийг «Өгөгдлийн тухай хууль» гэж ерөнхийлөн томъёолсон нь манай улсын хууль эрх зүйн орчинд өгөгдөл, мэдээллийн харилцааг сууриар нь зохицуулах анхдагч (анхдагч систем үүсгэгч) зохицуулалтыг хийж буйтай холбоотой. Энэхүү нэршлийг сонгосон эрх зүй, практикийн гол үндэслэлүүд:

1. Манай улсад өмнө нь мэдээллийн технологи, цахим хөгжлийн харилцааг хэсэгчилсэн байдлаар зохицуулж байсан бол энэ хууль нь өгөгдлийн эргэлтийг (үүсэх, цуглуулах, боловсруулах, ашиглах, солилцох, устгах) бүхэлд нь хамарсан анхны системлэг хууль юм. Нэршлийг явцууруулахгүйгээр “Өгөгдөл” гэж ерөнхийлөн томъёолсноор төр, хувийн хэвшил, иргэн хоорондын мэдээлэл солилцооны бүх загварыг нэг дор тусгах хууль зүйн боломжийг олгож байна.

2. Нийтийн мэдээлэл, хувийн болон бизнесийн өгөгдлийг харилцан хамааралтай, уялдуулан зохицуулахын тулд “нийтийн мэдээлэл” эсвэл “хувийн мэдээлэл” гэх мэт хязгаарлагдмал нэршил ашиглалгүй, тэдгээрийн язгуур ойлголт болох “өгөгдөл” гэсэн нэр томъёог сонгосон.

3. Технологи өдөр бүр хувьсан өөрчлөгдөж, их өгөгдөл (Big Data), хиймэл оюун ухаан (AI) эрчимтэй хөгжиж байна. Хуулийг ямар нэгэн тодорхой платформ, систем эсвэл явцуу салбараар нэрлэвэл технологийн шинэчлэлийг дагаж хуульд ойр ойрхон нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсдэг. Харин ерөнхий нэршил нь хууль зүйн хувьд технологийн хувьсалд уян хатан, ирээдүйн харилцааг зохицуулах чадамжтай “төвийг сахисан” суурь тогтолцоог бүрдүүлнэ.

4. Дэлхий дахинд өгөгдлийг “шинэ зууны газрын тос” буюу эдийн засгийн бие даасан хөрөнгө, стратегийн нөөц гэж үзэх болсон. Европын Холбооны «Data Act», «Data Governance Act» зэрэг жишгүүд нь мэдээллийг зөвхөн захиргааны хэрэгсэл биш, харин засаглал болон эдийн засгийн бие даасан объект гэж үзэж байна.

Мөн энэ бүлэгт өгөгдлийн чанар, аюулгүй байдал, нээлттэй байдал болон дэд бүтцийн найдвартай байдлыг хангасан 9 суурь зарчим, Дата төвийн үйл ажиллагааны хязгаарлалтыг тогтоосон. Энэхүү зохицуулалт нь OECD, Европын Холбооны GDPR, Data Act зэрэг олон улсын жишигт нийцүүлэн, өгөгдөлд суурилсан эдийн засгийг дэмжих, хүний эрх, үндэсний аюулгүй байдлыг хамгаалахад чиглэсэн болно.

Олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн өгөгдлийн засаглалын зарчмуудыг хуульчлах нь цахим үйлчилгээний найдвартай байдал, төрд итгэх иргэдийн итгэлийг бэхжүүлэх суурь болно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. ӨГӨГДЛИЙН ДЭД БҮТЭЦ, ӨГӨГДЛИЙН САН

Тус бүлэгт өгөгдлийн дэд бүтцийг тодорхойлж, төрийн их өгөгдөл, өгөгдлийн санг мэдээллийн сангийн нэгдсэн ангилал, кодын дагуу үүсгэх, сангаас ашиглах зориулалтаас нь шалтгаалж өгөгдлийг ангилж, хүртээмжтэй ашиглуулах нөхцөлийг бүрдүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгаж, төрийн болон нийтийн өгөгдлийг цэгцлэх, эдийн засгийн эргэлтэд оруулах дараах суурь зохицуулалтыг бий болгож байна. Тухайлбал;

1.Төрийн их өгөгдлийн дэд бүтэц: Төрийн мэдээллийн нэгдсэн сүлжээг өгөгдөл солилцооны нэгдсэн систем болгон өргөжүүлнэ.

- Өгөгдлийг аюулгүй боловсруулах, солилцох, хадгалах мэдээллийн системийн нэгдэл байна.
- Кибер аюулгүй байдал, хандалтын хяналт, шифрлэлтийн системүүд багтана.
- Хандалт, дамжуулалтын үйл ажиллагааны аудит логийг заавал хөтөлнө.
- Өгөгдөл солилцооны дундын платформ болон нэгдсэн каталог ажиллана.
- Архитектур, техникийн нөхцөлийг Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд батална.

2.Өгөгдлийг ашиглах нөхцөл, нууцлалын түвшнээс нь шалтгаалж 4 чиглэлээр ангилна.

- Нээлттэй өгөгдөл: Иргэн, хуулийн этгээд шууд ашиглах боломжтой мэдээлэл байна.
- Хязгаарлалттай өгөгдөл: Хуульд заасан тусгай нөхцөлөөр хандах өгөгдөл юм.
- Хаалттай өгөгдөл: Төрийн болон байгууллагын нууцад хамаарах өгөгдөл хамаарна.
- Нөхцөлт хандалттай өгөгдөл: Гэрээ, зөвшөөрлийн дагуу тодорхой зориулалтаар ашиглах өгөгдөл юм.
- Хандалтын эрхийг өгөгдлийн ангиллыг харгалзан Засгийн газраас баталсан журмаар зохицуулна.

3.Өгөгдлийг эмх цэгцгүй цуглуулахыг хориглож, нэгдсэн ангилал, стандартад оруулна.

- Хуулийн чиг үүрэг, гэрээ, эсхүл мэдээллийн эзний зөвшөөрлөөр үүсгэнэ.
- Мета өгөгдлийн бүртгэл: Сан бүр нэр, хариуцагч, шинэчлэх давтамж, хадгалах хугацааны бүртгэлтэй байна.
- Давтагдашгүй түлхүүр: Өгөгдлийн мөр бүрийг ялгах, нээлттэй өгөгдөлтэй холбох түлхүүр талбартай байна.

- Тогтвортой байдал: Түлхүүр талбарыг өөрчлөхгүйгээр урт хугацаанд хэрэглэнэ.
- Давхардалгүй байх зарчим: Анхдагч эх сурвалжийн мэдээллийн санг давхардуулан үүсгэхийг хориглоно.

4.Төр, хувийн хэвшлийн дундын өгөгдлийн сан: Хувийн хэвшлийн өгөгдлийг төрийн өгөгдөлтэй уялдуулан арилжааны болон инновацын зорилгоор ашиглах үүд хаалгыг нээнэ.

- Төр, хувийн хэвшил хамтран дундын өгөгдлийн сан үүсгэж болно.
- Мэдээлэл хариуцагчийн хүсэлт, ЦХИХХЯ-ны саналыг үндэслэн Засгийн газар шийдвэр гаргана.
- Иргэн, хувийн хэвшил гэрээ эсвэл лицензийн үндсэн дээр сайн дураар өгөгдөл нийлүүлж болно.
- Гэрээний нөхцөл: Төлбөр, аюулгүй байдал, өгөгдлийг устгах, буцаан татах нөхцөлийг гэрээнд заавал тусгана.

Хуулийн төслийн Хоёрдугаар бүлэгт олон улсын дэвшилтэт туршлага, жишгийг дараах байдлаар нутагшуулан тусгалаа:

Европын Холбооны “Data Governance Act” жишиг: Төрийн их өгөгдлийн дэд бүтэц, өгөгдлийн ангиллын засаглалыг тодорхойлж, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн сайн дурын өгөгдлийн хандив (Data altruism)-ийн зохицуулалтыг эрх зүйн хувьд баталгаажуулсан.

Эстони улсын “X-Road” загвар: Өгөгдөл солилцооны дундын систем болон мета өгөгдлийн бүртгэлийг системүүдийн харилцан ажиллах чадвар (interoperability)-т суурилан боловсруулсан.

Сингапурын “SGTraDex” болон БНСУ-ын “K-DATA” систем: Өгөгдлийг нэгдсэн каталогт оруулж, хэрэглээний программчлалын интерфейс (API) ашиглан аюулгүй, тасралтгүй солилцох нөхцөлийг бүрдүүлсэн.

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл (Data Sharing): Төр болон хувийн хэвшил сайн дурын болон гэрээний үндсэн дээр хамтран дундын өгөгдлийн сан үүсгэх эрх зүйн зохицуулалтыг нээж, датад суурилсан инновацыг хурдасгах хөшүүрэг бий болгосон.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ: ӨГӨГДЛИЙН ЭРГЭЛТ

Гуравдугаар бүлэгт өгөгдлийн эргэлт буюу өгөгдөл үүсгэх, цуглуулах, ангилах, боловсруулах, ашиглах, солилцох, дамжуулах, хадгалах, нөөцлөх, устгахтай холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

Өгөгдлийг үүсгэх, цуглуулах: Зөвшөөрөл, хууль ёсны үндэслэлд суурилсан, олон улсын стандартад нийцсэн өгөгдлийн засаглалыг хуульчилсан. Энэхүү зохицуулалт нь хувийн мэдээллийн хамгаалалт, дата менежментийн

техникийн шаардлага, онцгой байдлын үеийн төрийн эрх болон дата арилжааны эрх зүйн үндсийг тодорхойлж буй цогц заалт юм.

Өгөгдөл ангилах, боловсруулах, хадгалах: Өгөгдөл ангилах, боловсруулах, хадгалах үйл ажиллагаанд нэгдсэн стандарт тогтоож, хувь хүний нууцлал, аюулгүй байдал болон өгөгдлийн нээлттэй байдлыг баталгаажуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн. Мөн өгөгдлийг устгах, өөрчлөх боломжгүйгээр бүртгэх (audit log), үйл явцыг баримтжуулах, мэдээллийг инновац, бизнесийн эргэлтэд оруулах шаардлагыг тусгасан.

Өгөгдөл солилцох, дамжуулах, ашиглах, дахин ашиглах: Хиймэл оюун ухааны сургалтад өгөгдөл ашиглахад ялгаварлан гадуурхахгүй байх, хүнийг дахин тодорхойлох эрсдэлээс сэргийлэх, мөн иргэн өөрийн өгөгдлийг үнэ төлбөргүй зөөвөрлөн авах (Data Portability) зэрэг онцгой эрхийг баталгаажуулсан.

Өгөгдлийг зөөвөрлөх эрх (Right to data portability) болон өгөгдлийг хамгийн багаар цуглуулах (Data minimization) зарчим нь Европын Холбооны GDPR-ийн суурь зохицуулалт бөгөөд Европын Холбооны Олон нийтийн салбарын мэдээллийн удирдамж (EU Open Data Directive)-ийн хамгийн чухал концепц болох эдийн засаг, инновацийн эргэлтэд хамгийн өндөр үр ашиг авчирдаг өгөгдлүүд буюу “өндөр үнэ цэнэтэй өгөгдлийн бүрдэл” (High-value datasets)-ийг үндэсний хууль тогтоомжид нутагшуулсан.

Өгөгдлийг архивлах, нөөцлөх, устгах: Өгөгдлийг архивлах, нөөцлөх, устгах харилцааг кибер аюулгүй байдал, байгууллагын тасралтгүй ажиллагааны стандартад нийцүүлэн зохицуулж, өгөгдлийг шифрлэн нөөцлөх, хугацаа нь дууссан буюу хууль бус өгөгдлийг нөхөн сэргээх боломжгүйгээр бүрэн устгах, үйл явцыг баримтжуулах хариуцлагыг тусгасан.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ: ДАТА ТӨВ

Тус бүлэгт өгөгдлийг туршилтын орчинд ашиглах зохицуулалтыг бий болгох, Монгол Улсад дотоодын болон гадаадын дата төв (ногоон дата төв), үндэстэн дамнасан олон улсын дата төвийн үйл ажиллагааг эрхлэх, уг үйл ажиллагааг Монгол Улсын чөлөөт бүсэд эрхлэхтэй холбоотой эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, тэдгээрт хадгалж буй өгөгдлийн халдашгүй байдлыг хангахтай холбоотой тусгай дэглэм бүхий харилцааг тусгасан.

Дэлхийн улс орнууд өгөгдлийн бие даасан, хараат бус байдлыг өөрсдийн геополитик, эдийн засгийн онцлогт тохируулан ялгаатай загвараар хэрэгжүүлдэг бөгөөд хуулиар зохицуулах нэг гол харилцаа нь өгөгдөл хадгалах дэд бүтэц болох дата төвийн харилцаа бөгөөд эрчим хүчний бие даасан байдал (Power Sovereignty), харилцаа холбооны сүлжээний бие даасан байдал (Network Sovereignty), хууль, эрх зүйн хараат бус байдлыг (Legal Sovereignty) нэгэн зэрэг хангасан “Sovereign by Design” загварыг Монгол Улсад бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхийг зорьсон.

- **Гадаад этгээдийн өгөгдлийг хамгаалах (Эрх зүйн баталгаа):** Монгол дахь дата төвд байршуулсан гадны иргэн, компанийн өгөгдөлд Монголын хууль хяналтын байгууллага (цагдаа, ТЕГ гэх мэт) дур мэдэн нэвтрэх, серверт үзлэг хийх, хураах, үйл ажиллагааг нь зогсоохыг хатуу хориглосон. Энэ нь гадаадын хөрөнгө оруулагчдад тус улсад үйлчилгээ эрхэлж байгаа гадаад дата төвд хадгалж байгаа гадаад өгөгдөл нь Монголд бүрэн аюулгүй, төрөөс халдашгүй байх итгэлийг өгөх заалт юм.

- **Халдашгүй байдлын үл хамаарах нөхцөл (Хязгаарлалт):** Дээрх хамгаалалт нь хязгааргүй биш. Хэрэв тухайн өгөгдлийг терроризм, хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг, төрлөөр устгах, олон улсын кибер гэмт хэрэгт ашиглаж байгаа нь олон улсын гэрээгээр нотлогдвол Монгол Улс халдашгүй байдлыг цуцалж, шалгах эрхтэй болно. Энэ нь Монгол Улсыг гэмт хэрэгтнүүдийн өгөгдлөө нуух “нуувч” болохоос сэргийлсэн хамгаалалт юм.

- **Олон улсын хамтын ажиллагаа (Процесс):** Гадаад этгээдийн өгөгдлийг шалгах, мэдээлэл авах, эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх бүх харилцааг Монголын дотоодын хуулиар бус, зөвхөн Монгол Улсын нэгдэн орсон Олон улсын гэрээ, конвенцын дагуу (жишээ нь, Кибер гэмт хэргийн тухай Будапештийн конвенц гэх мэт) албан ёсны сувгаар шийдвэрлэнэ.

Дээрх гурван заалт нь Монгол Улс “Бид гадны өгөгдлийг төрийн оролцоогүйгээр халдашгүй хадгалж чадна, гэхдээ дэлхий нийтийн эсрэг ноцтой гэмт хэргийг өмгөөлөхгүй.” гэсэн тэнцвэртэй, олон улсын жишигт нийцсэн мессежийг дэлхийн технологийн салбарт өгч байна. Түүнчлэн Монгол Улсыг бүс нутгийн өгөгдөл дамжуулах зангилаа (Data Hub) болгож, “Дижитал торгоны зам” болон “Цахим элчин сайдын яам” (Digital Embassy)-ыг бүрдүүлэх геополитик, эдийн засгийн стратегийн ач холбогдолтой зохицуулалтуудыг тусгасан.

Мөн энэхүү бүлгээр транзит урсгалын аюулгүй байдлыг олон улсын гэрээгээр баталгаажуулж, интернэтийн гурваас доошгүй бие даасан гарцыг бий болгон, үүлэн технологид суурилсан найдвартай дэд бүтцийг ашиглах эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, байгаль орчинд ээлтэй, сэргээгдэх эрчим хүч ашиглах “Ногоон дата төв”-үүдийг татварын болон санхүүгийн бодлогоор дэмжихээр тусгасан.

Монгол Улсад гадаадын дата төвийн үйлчилгээ эрхлэхэд “Үр ашгаас хуваалцах” гэрээ байгуулж, халдашгүй байдлын төлбөр, экспортолсон өгөгдөл болон эрчим хүчний хэрэглээнээс татвар авч, ногоон технологи, ноу-хау дамжуулахыг хуульчилж байна. Энэ нь төрийн захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулснаар гадаадын дата төвд тусгай хамгаалалтын дэглэм үйлчлэх эрх зүйн баталгааг бүрдүүлж буй цогц зохицуулалт юм.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ: ӨГӨГДЛИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ТОГТОЛЦОО

Тус бүлэгт өгөгдлийн харилцаанд оролцогч, тэдгээрийн бүрэн эрх, чиг үүргийг тодорхойлж, өгөгдлийн засаглалын тогтолцоог бэхжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

Өгөгдлийн засаглалыг улс төрийн шийдвэр, салбарын бодлого, хөндлөнгийн хяналт болон техникийн хэрэгжилт гэсэн дөрвөн түвшинд нарийн зааглаж, бодлого тодорхойлох яам болон чанарын аудит хийх Статистикийн хороог салгаж өгсөн нь төрийн их өгөгдлийг хамгаалах болон эдийн засгийн эргэлтэд оруулах эрх зүйн цогц засаглалын бүтэц бий болж байна.

- **Монгол Улсын Засгийн газар:** Өгөгдлийн засаглал, хөгжлийн нэгдсэн бодлого, ногоон технологи нэвтрүүлэх стратегийг баталж, төсөв болон санхүүгийн дэмжлэг, баталгааг шийдвэрлэнэ.

- **Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага:** Төрийн их өгөгдлийн нэгдсэн каталог, стандартыг боловсруулах, салбарын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, гомдол маргааныг шийдвэрлэх зэрэг бодлогын удирдлагаар хангана.

- **Үндэсний өгөгдлийн зөвлөл:** Ерөнхий сайдын дэргэд ажиллаж, салбар дундын бодлогын уялдааг хангах, стратегийн хэрэгжилтийг үнэлэх, хувийн хэвшлийг дэмжих зөвлөмж гаргана. Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд төрөөс гадна хувийн хэвшил, эрдэм шинжилгээ, хүний эрхийн байгууллагууд орох тул төрийн нэг яамны дэргэд байхаас илүү Ерөнхий сайдын ивээл дор хараат бусаар ажиллах нь өгөгдлийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахад олон улсын жишигт (жишээ нь, Сингапур, Эстони улсын загвар) нийцнэ.

- **Үндэсний өгөгдөл эрхлэгч (Үндэсний статистикийн хороо):** Үндэсний хэмжээнд мета өгөгдлийн бүрдүүлэлтэд хяналт тавьж, өгөгдлийн ангиллыг мөрдүүлэн, төрийн байгууллагуудын өгөгдлийн чанарт үнэлгээ, аудит хийнэ. Олон улсад Үндэсний статистикийн байгууллагуудыг зөвшөөрөгдсөн өгөгдлийн чанарын аудит хийх, стандарт тогтоох үүрэг бүхий “Өгөгдлийн засаглалын удирдагч” (Chief Data Officer / Data Steward) болгон өөрчилдөг НҮБ болон Дэлхийн банкны зөвлөмж, шинэ хандлагыг Монгол Улсын институцийн бүтэц рүү хөрвүүлэн буулгасан.

- **Үндэсний дата төв:** Дэд бүтцийн тасралтгүй, аюулгүй ажиллагааг хариуцаж, шифрлэлт болон хандалтын бүртгэлийг хамгаалж, өгөгдлийг тогтмол нөөцлөн сэргээх техникийн бэлэн байдлыг хангана.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ: МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭХ, ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧИГЧДӨД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

Өгөгдлийн өмчлөл, гэрээний маргааныг арбитраар шийдвэрлэх боломжийг нээж, өгөгдлийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлага болон маргаан шийдвэрлэх асуудлыг зохицуулсан.

Дата төвийн хариуцлагыг чангатгаж, зөрчил гаргасан хуулийн этгээдийг өндөр дүнгээр торгох хариуцлагын тогтолцоо нь ЕХ-ны *GDPR* болон АНУ-ын Калифорни мужийн *CCPA* актын санхүүгийн шийтгэлийн загварт суурилсан бөгөөд энэ нь өгөгдлийн зах зээлд бизнесийн итгэлцэл үүсгэх суурь нөхцөл болдог.